

СОСІПАТРОВА ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА

Сосіпатрова Валентина Іванівна (уродж. **Малахова, 06.12.1935, Харків**) – українська бібліотекознавиця, бібліотекар-методист, заступник директора [Наукової бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії](#) (1973 – 2003).

50-річна професійна кар'єра В. І. Сосіпатрової була нерозривно пов'язана з бібліотекою Українського заочного політехнічного інституту (УЗПІ), згодом – Української інженерно-педагогічної академії (УІПА, з 2024 р. бібліотека входить до складу ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна). Працюючи в бібліотеці цього вишу протягом 1959–2009 рр., Валентина Іванівна пройшла шлях від бібліотекарки (1959 – 1966) і завідувачки довідково-бібліографічного відділу (1966–1972) до заступниці директора бібліотеки – посаді, яку вона обіймала 30 років (1973 – 2003). Професійний внесок Валентини Іванівни охоплює період становлення, розвитку бібліотеки та впровадження інновацій у бібліотечну справу.

В. І. Сосіпатрова розпочала працювати в бібліотеці УЗПІ після закінчення Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ, нині Харківська державна академія культури).

У період становлення бібліотеки (1960 – 1970) вона відповідала за роботу з читачами і була безпосереднім учасником подолання труднощів, серед яких – обмежена матеріально-технічна база, нестача приміщень та недостатнє фінансування. Брала участь у заходах, спрямованих на вдосконалення обслуговування студентів-заочників, а саме: ініціювала подовження годин обслуговування читачів у бібліотеці до 21.30, відкриття читального залу в гуртожитку № 1, організацію заочного абонементу (ЗА) для розсилки літератури та міжбібліотечного абонементу (МБА).

З ініціативи В. І. Сосіпатової у бібліотеці запроваджено диференційоване обслуговування студентів груповим методом; безінвентарний облік багатопримірникової літератури; систему інформаційного забезпечення керівників і фахівців інституту; проведення «Днів кафедр», «Днів дипломника»; заняття з популяризації бібліотечно-бібліографічних знань.

На етапі становлення і розвитку наукової та методичної роботи бібліотеки (1970–1980) Валентина Іванівна взяла на себе відповідальність за організацію методичної роботи, спрямовану на удосконалення організаційних і технологічних процесів, що сприяло підвищенню ефективності діяльності книгозбірні та професійного зростання співробітників. У пошуках найкращих практик та інноваційних рішень В. І. Сосіпатрова здійснила численні робочі поїздки до різних куточків СРСР. Вона не лише ретельно вивчала передовий бібліотечний досвід, але й привозила та успішно адаптувала найкращі практики, які сприяли модернізації та оптимізації роботи в бібліотеці УПА. Валентина Іванівна ініціювала здійснення аналізу використання бібліотечних фондів та ефективності довідково-бібліографічного апарату (ДБА), що сприяло оптимізації комплектування та обслуговування читачів. Була організатором проведення понад 20 науково-практичних міжбібліотечних конференцій та семінарів з актуальних питань бібліотечної діяльності. Забезпечувала виявлення актуальних тематик конференцій, доповіді на яких містили критичний аналіз та пропозиції щодо вдосконалення роботи. Це привертало увагу і викликало значний інтерес фахівців бібліотек закладів вищої освіти Харкова.

Завдяки її професійній наполегливості, методично виваженому плануванню та вмінню організувати роботу колективу, бібліотека досягла значних результатів, а високі статистичні показники діяльності стали

запорукою для підвищення категорії по оплаті праці з третьої до другої, що підтверджено наказом Мінвузу СРСР № 48 від 29.01.1974 р.

В. І. Сосіпатрова опікувалася вдосконаленням внутрішніх процесів та розвитком професійного рівня співробітників. Розробила та впровадила системний підхід до організаційно-методичної роботи, створивши систему підвищення кваліфікації співробітників бібліотеки, яка включала: організацію «Школи молодого бібліотекаря», проведення постійно діючого семінару «Навчися керувати» та професійного конкурсу «Кращий за професією». Організувала роботу наставників у відділах. Активно вводила оновлення в організаційно-методичну роботу: удосконалювала форми планування, обліку і звітності, очолювала розробку організаційно-технологічної документації, проводила аналіз окремих напрямків діяльності бібліотеки. Брала участь у роботі секцій міського міжвузівського методичного об'єднання. У 1986 р., задовго до встановлення Всеукраїнського дня бібліотек на державному рівні, В. І. Сосіпатрова запропонувала проводити «День бібліотекаря» в бібліотеці УІПА.

Вагомим був внесок Валентини Іванівни у розвиток і впровадження новітніх технологій. З середини 1990-х років вона ініціювала вивчення досвіду роботи бібліотек вищих навчальних закладів Харкова з використання програмного забезпечення, мережових та інтернет-технологій. Завдяки її безпосередній участі бібліотека долучилася до проєкту ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна зі створення зведеного каталогу бібліотек ВНЗ м. Харкова та отримала грант від «Інституту відкритого суспільства» через фонд «Відродження» (1999). Це дозволило придбати перші чотири комп'ютери, програмне забезпечення «Liber-Media» та розпочати створення електронного каталогу, започаткувавши комплексну автоматизацію основних бібліотечних процесів.

За багаторічну та плідну працю Валентина Іванівна неодноразово заохочувалася почесними грамотами ректорату академії. Її вагомий внесок у

розвиток освіти та бібліотечної справи був відзначений державою: вона була нагороджена нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (2002).

Праці

1. Библиотека высшего учебного заведения сегодня: новые технологии : доклады науч.-практ. семинара (14, 16 апр. 2009 г. Харьков) / сост.: Н. Н. Николаенко, В. И. Сосипатрова. Харьков, 2009. 76 с. : рис., фото. Библиогр. в конце ст.
2. Сосипатрова В. И., Пяткова И. Н., Рыбальченко Е. Н. Путь длиною в 50 лет / Укр. инж.-пед. акад., б-ка. Харьков, 2008. 46 с. : фото. цв.
3. Николаенко Н. Н., Сосипатрова В. И. Вузовские библиотеки в условиях реформирования высшего образования // Бібліотечний форум України : інформ. щокварт. журн. 2008. № 3. С. 28–32.
4. Сосипатрова В. И., Пяткова И. Н. Библиотека Украинской инженерно-педагогической академии: становление и этапы развития (1958–2008 гг.) // Бібліотечний форум України : інформ. щокварт журн. 2008. № 3. С. 38–42.
5. Цымбал Л. С., Сосипатрова В. И. Путь длиною в 40 лет. Библиотека Украинской инженерно-педагогической академии // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова. Харьков, 2001. С. 444–463.
6. Панарина О. С., Сосипатрова В. И. БД «Книгообеспеченность» как инструмент моделирования образовательных ресурсов и информационного обеспечения учебного процесса // Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Севастополь, 19–21 трав. 2009 р.). Севастополь, 2009. С. 187–191.
7. Николаенко Н. Н., Сосипатрова В. И. Вузовская библиотека в условиях реформирования высшего образования // Сучасні інформаційно-бібліотечні технології як складова реформування навчального процесу :

матеріали 15-ї наук.-практ. конф. (15 квіт. 2008 р., м. Харків). Харків, 2008. С. 7–18.

Джерела

1. Артюх С. Ф. История Украинской инженерно-педагогической академии. Харьков, 2007. 352 с. : фото.

**Рибальченко Олена Миколаївна,
Ніколаєнко Наталія Миколаївна**

Статтю створено 25.11.2025